

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

*Брик Г.В., к.е.н., доцент,
Львівський національний аграрний університет*

Одним із важливих напрямів розвитку країни є політика сталого розвитку сільських територій та агропромислового виробництва на основі формування кластерів. Хоча кластери не є новим феноменом у світі та Україні, однак як свідчить практика, в багатьох країнах саме вони стали одним із найпоширеніших інструментів подолання перешкод на шляху розвитку малого і середнього бізнесу.

Кластер являє собою мережеву виробничо-комерційну структуру, що має здатність концентруватися, об'єднувати споріднених і супутніх, часто навіть конкуруючих виробників з метою кооперації для виробництва конкурентоспроможної продукції. Тісна кооперація між підприємствами-виробниками і їх партнерами, такими як науково-дослідні інститути, навчальні і консалтингові організації, що розташовані в безпосередній географічній близькості, на сьогодні є найбільш успішною моделлю розвитку. Особливої популярності кластерна форма організації виробництва набула після того, як забезпечила високу ефективність у використанні нових знань і розвитку інноваційних технологій [3].

Сільське господарство є найбільш перспективним для кластеризації, адже практично кожна область регіону має унікальний аграрний потенціал, який при ефективному використанні за допомогою кластерної моделі, сприятиме виробництву конкурентоспроможної продукції.

Для забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій можливі такі типи кластеризації:

- агропромислова кластеризація – концентрація та спеціалізація агропромислового виробництва з формуванням на території замкнутих циклів «виробництво, зберігання, переробка та

реалізація сільськогосподарської продукції» на засадах інтеграції з використанням механізмів корпоратизації та кооперації для одержання учасниками кластерів конкурентоспроможної продукції й підвищення прибутковості;

- соціально-економічна кластеризація – облаштування сільських територій і поселень із сучасними агропромисловою, агросервісною, житловою та культурною зонами (з формуванням агромістечок або інших характерних для території брендів) на засадах економічної самодостатності сталого розвитку [2].

Модель агропромислового кластера включає:

- ядро кластера – головне або спільне підприємство;
- кластероутворюючий блок – сільськогосподарські підприємства, переробні підприємства, торгівельні організації;
- блок внутрішньої інфраструктури – спільна маркетингова мережа, транспортні та інші сервісні підприємства;
- блок зовнішньої інфраструктури – наукові та освітні установи, консалтингові і дорадчі служби; банки і страхові компанії, органи місцевого самоврядування, регіональної влади, громадські організації [1].

Як свідчать дослідження Кропивка М.Ф., Лупенка Ю.О. та Маліка М.Й., для агропромислового виробництва виправданим є формування трьох видів кластерних утворень:

1. Самоврядне продуктове агропромислове об'єднання суб'єктів господарювання. Кластероутворюючий блок цього об'єднання створюють технологічно взаємопов'язані, в рамках продуктового ланцюга, підприємства і господарства населення, розміщені на територіях сусідніх районів і областей.

2. Самоврядне науково-виробниче агропромислове об'єднання (інноваційний кластер). Кластероутворюючий блок тут становлять виробники інноваційної продукції для села: наукові установи, спеціалізовані сільськогосподарські підприємства, підприємства сільськогосподарського машинобудування, хімічної промисловості, що взаємодіють на основі прямих зав'язків.

3. Самоврядне територіально-виробниче агропромислове об'єднання (районне) створене для активізації підприємств агробізнесу у формуванні та реалізації державної аграрної політики шляхом розбудови ефективної системи самоврядування, налагодження державного партнерства та виконання програм розвитку сільського господарства на місцевому рівні управління АПК.

Кластероутворюючий блок тут утворюють розміщені на території (в районі) підприємства і господарства з виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки, а також обслуговуючі структури для агропромислового виробництва [4].

Отже, перехід на кластерну організацію розвитку агропромислового виробництва та сільських територій має знайти відображення в аграрній політиці держави як довгострокове програмне завдання, успішне виконання якого потребує координації зусиль виробничих формувань, інфраструктурних складових соціально-побутового й культурного обслуговування мешканців сільських територій, аграрної науки та освіти, органів місцевого самоврядування, регіонального і державного управління.

Література: 1. Кластери – нові можливості для розвитку економіки регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://isc.at.ua/publ/12-1-0-38>. 2. Крисанов Д. Кластеризація економічної діяльності та обслуговування як інструмент сталого розвитку сільських територій / Д. Крисанов, Л. Удова // Економіка України. – 2009. – № 10. – С. 69–75. 3. Оскольський В.В. Кластеризація – вагомий фактор підвищення конкурентоспроможності економіки України/ В.В. Оскольський // Матеріали міжнародній науково-практичній конференції 26 вересня 2014 р., м. Київ .- К.-2014.-С.3-30. 4. Підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості агропромислового виробництва на основі розвитку кластерних систем/[Кропивко М. Ф., Лупенко Ю. О., Малік М. Й. та ін.]; за ред М. Ф. Кропивка.-К.: ННЦ ІАЕ, 2013.- 46 с. 5. Ткаченко В.Г. Кластеры в системе аграрного производства: сущность и значение в реализации инновационной политики государства / В.Г. Ткаченко, Богачов В.І. // Вісник економічної науки України. – 2011. – №2. – С. 182-189.